

*Portugaleteko hiribildu noblea:
700 urteko historia*

Biblioteca UNED Bizkaia Liburutegia

Contenido

Aurkezpen	2
Hiribilduak	3
Zer da hiribildu bat?	3
Noiz sortzen dira?	4
Zer da hiri-gutuna?	5
Portugalete hiribildu bihurtu da	6
Aurki ditzakizun liburuak	7
Portugalete historian zehar	7
Hiri-Garapen	11
Hiribilduko izen ospetsuak	13
Monumentu adierazgarriak	15
Portugalete irudietan	18

Aurkezpen

UNED Bizkaia Zentroko Liburutegiak Toki Funtsari buruzko atal bat du, non oro har Euskal Herriko bibliografia aurki daitekeen, eta bereziki Bizkaikoa. Horren barruan garrantzi handia du gure inguruko udalerriei buruzko alderdiak jorratzen dituen bilduma bibliografikoak.

2022ko ekainaren 11n, Portugaletek, UNEDen Bizkaiko zentroa dagoen udalerriak, hiribildu gisa sortu zeneko 700. urteurrena ospatuko du.

Data esanguratsu hau ospatzeko, Liburutegiak Interesgune bat antolatu du gure fondoetan udalerrriaren hainbat alderdiri buruz dugun bibliografia ezagutzera emateko.

Interesgarria izatea espero dugu, eta hiribildu enblematiko eta historikoaren alderdi berriak ezagutzen laguntzea.

Hiribilduak

Zer da hiribildu bat?

Entitate pribilegiatuak dira, lur lauarekiko hainbat alderditan bereizten direnak:

- Fisikoa: harresi batek inguratzen ditu.
- Biztanleria: populazio kontzentratua.
- Bizimodua: industria eta merkataritza.
- Juridiko: ez dira foru orokorraren ondorio, Logroñoakoaren ondorio baizik.

Zergatik oinarritzen dira?

Hiribilduen agerpena funtsezko prozesuetako bat da erregimen feudal batetik gizarte moderno batera daraman bidean, lehen urratsak ematen dituen klase sozial berri baten indar izugarriatik: merkataritza eta artisau-burgesia

Monarkiak bere lurraldeak ondo populatuta eta kontrolatuta mantentzeko egin duen ahalegina, Erdi Aroan biztanleriak izan duen hazkunde handiarekin batera Erdi Aroan hainbat lurraldetan, oro har, eta Euskal Herrian bereziki, egiten den Hiribilduen Fundazioaren fenomeno garrantzitsua ulertzeko arrazoietakoa bat dira.

Noiz sortzen dira?

Gipuzkoa, Araba eta Bizkaiko hiribildu guztien fundazioa bi mende pasatzoko espazioan egiten da (XII.aren erdialdetik XIV.aren amaierara)

Bizkaian, beste lurralde historikoetan baino pixka bat beranduago hasten da, eta goizxeago amaitzen da. Lehena 1199an Balmaseda da eta azkenak 1376an Munguía, Larrabetzu eta Errigoiti.

Bizkaiko hiribilduak sortzeko politika Lope Díaz II jaunarekin (1214-1236) eta Bermeoko hiribilduarekin hasi zen.

Lope Díaz III.k Lanestosa sortu zuen 1287an. **Diego López de Haro V.ak** (1292-1310) Plentzia birfundatu du Diego López de Haro V.ak Plentzia birfundatu eta Bilbo, Durango, fundatu du eta seguruenik Ermua.

Haren ondorengoak, María Díaz de Haro andreak (1310-1330), Bizkaian sortu zuen Portugalete (1322), Lekeitio (1325) eta Ondarroa (1327). Merkataritzari laguntzeko interes argiekin sortutako hiribilduak.

Politika horrek artilearen merkataritza erraztu zuen eta burdinaren industria gero eta garrantzitsuagoa garatzeko ere balio izan zuen. 1322tik aurrera, hirietako kartek burdinolei buruz egiten dituzten aipamenen arabera egiazta daiteke hori.

Zer da hiri-gutuna?

Erdi Aroko dokumentua da, eta, horren bidez, errege-erreginek pribilegio batzuk ematen zizkieten herriei, modu berezian antola zitezten.

Portugaleteko Puebla Karta

Portugalete hiribildu bihurtu da

Portugalete hiribildu gisa sortu zuen Maria Diaz Harok 1322a.

Lehenagotik ere bazegoen biztanleria-gune bat. Maria Diaz de Harok, beharbada portugaletetetarrek eskatuta, biztanleria salgaiak kargatzeko eta deskargatzeko jardueretarako leku ezin hobea zela iritzi zion.

Jatorrizko dokumentua hondatu egin zenez, Maria andreak, hamaika urte geroago, galdutako testuaren beste kopia bat idazteko agindu zuen.

Eskuarki, hiribilduetako kontzejuak beren pribilegioa berresteko eskatzen saiatzen ziren, oro har, errege berri baten koroatzearekin batera. Berrespenek hitzez hitz kopiatzen zituzten jatorrizko pribilegioak.

Joan II.a Gaztelakoak 1432an, Isabel La Catolicaren aitak, emandako berrespenari esker, fundazioaren dokumentua gorde ahal izan da. Baieztapena portugaldarrek eskatuta egingo litzateke, Gaztelako Koroan aldaketa politikoak izan arren pribilegioen indarraldia bermatzeko. Horregatik, ia ziurra da

gordetako testuaren fidagarritasuna galdutako jatorrizkoarekiko.

Bi dokumentuetan auzotarrei onura batzuk ematen zitzaizkien salgaien merkataritzan eta garraioan, batez ere artilea eta burdina, bai eta arrantzan ere.

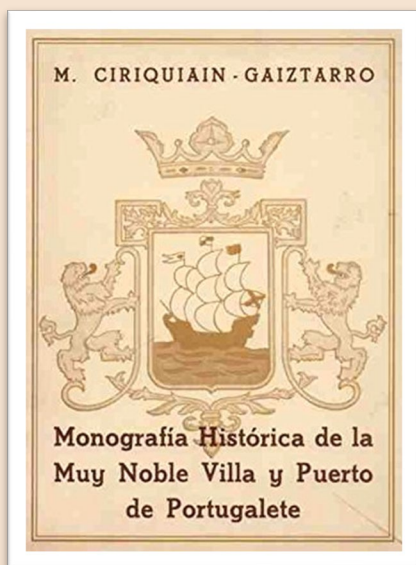
Portugaleteko Udalak [hemen](#) kontsulta daitekeen dokumentuaren transkripzioa eta digitalizazioa egin ditu.

Aurki ditzakizun liburuak

Portugaleten historian zehar

Portugaleten hiribilduaren historia sakonago ezagutu dezakegu Intereseko Gunean aurki daitekeen bibliografiaren bidez.

Monografía histórica de la Muy Noble Villa y Puerto de Portugaleta / M Ciriquiain Gaiztarro

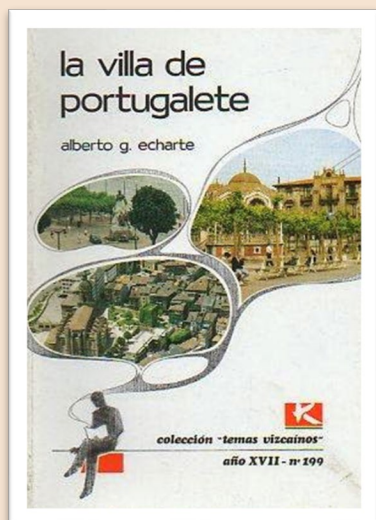

Mariano Ciriquiain-Gaiztarro idazle, historialari eta Portugaleten Udaleko idazkariaren lana, 1942an argitaratua, derrigorrezko erreferente bibliografikoa da hiribilduari buruzko edozein ikerketa historikotan.

Portugaleten Udalak argitaratu zuen 1990eko berrargitalpen hau, argitalpenetik ia mende erdira, herriaren historiarako hurbilpen paregabea da XIX. mendearen amaierara arte. Narrazioan balioespen interesgarri eta dokumentatu ugari daude. Gainera, bere testuinguru historikoan txertatutako hainbat pasadizoren ekarpena egiten du.

Obra bere garaian hain ohikoa zen historia ideologizatuaren antipodetan kokatzen den ikuspegi batetik sortu eta idatzita dago. Objektibotasun historikoa bilatzen du, batez ere, dokumentuen tratamendu kritikoa eginez eta, batez ere, ikuspegi zorrotza helaraziz. Hori ustekabea da, kontuan hartuta urte hauetako historiografia ez zela nabarmentzen bere asmo zientifikoagatik.

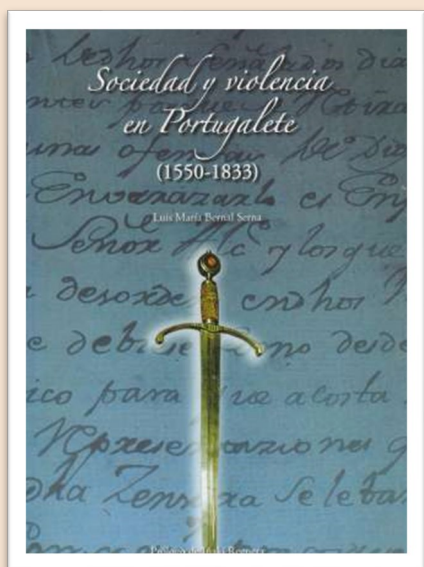
La villa de Portugalete / Alberto G. Echarte

Alberto Gómez, Echarte izenez ezagunagoa, bere lana herriko kulturarekin lotutako beste lan batzuekin uztartzen jakin zuen margolari nabarmenaren eskutik, 1991n “Portugaletoko hiribildua” izeneko liburu txiki bat argitaratu zen. Bertan, tokiko historiaren pasarte garrantzitsuak jorratzen ditu. Ilustrazioak ere berak eginak dira.

Liburua Bilbao Bizkaia Kutzak argitaratutako Bizkaiko Gaiak bildumako Sail Gorriaren parte da. Bilduma horren helburua Bizkaiko bizitzaren alderdi askotariko eta askotarikoak jorratzea da.

Sociedad y violencia en Portugalete / Luis María Bernal

Azterlan honek lehenengo saria eskuratu zuen “Mariano Ciriquiain Gaiztarro – Portugalete Uri Urena” ikerketa Historikoaren X. sariketan. Ikerketak asko eta modu erabakigarrian laguntzen du herriaren iragan historikoa ezagutzen eta zabaltzen.

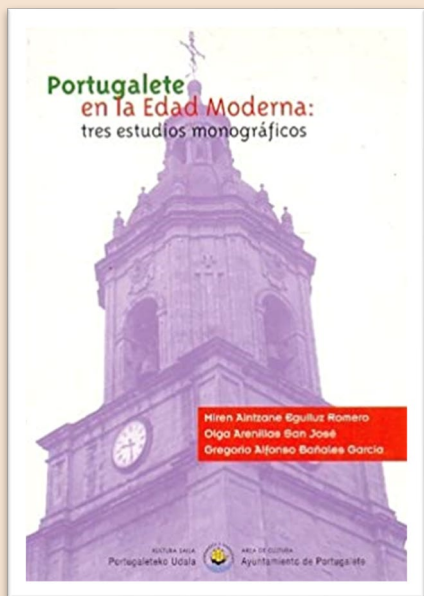
XVI. mendean estatu modernoa sortu eta sendotu zenean eta Elizak hainbat erreforma egin zituenean, aldaketa franko gertatu ziren horren ondorioz. **Aldaketak horiek** gustiak oso garbi ikus ditzakegu **indarkeriaren aztertuta**.

Hiriek eta toki komunitateek bere egin zuten, apurka-apurka, Estatuak gaizkigileei buruz zeukan ikusègia eta era berean bereganatu zituzten Estatuaren control eta errepresio sistemak. Aginte zibilak esku-hartze aktiboa eduki zuen delituaren contra. Alkateek zubiarena egin ohi

zuten Estatuaren eta toki komunitateen artean, delitugileak atxilotu eta epaitzen baitzituzten lehen auzialdian. Auzi batzuk, geroago, korrejidorearen eskura iristen ziren, apelazio aldian iritsi ere, eta apur batzuk, gainera, Kantzilertzara ere bai. Gizarteak bakea eta segurtasuna nahi zuen eta burgesiak, berriz, gizartearen ordena behar zuen merkataritzan lasai aritu ahal izateko.

Luis María Bernalek **indarkeria ikertu du Antzinako Erregimeneko gizarte batean, Portugalete hirian zehatzeko**, haren kokagunea zela kausa, eta itsas portua izateagatik, hiriaren gizarte konplexua baitzuen eta aukera ematen baitu, halaber, garaiko indarkeria mota guztiak ikertzeko.

Portugalete en la Edad Moderna: tres estudios monográficos / Miren Aintzane Eguiliz, Olga Arenillas, Gregorio Alfonso Bañales

“Mariano Ciriquiain Gaiztarro” Ikerketa Historikoaren VII. Sariketaren lan hautatuak biltzen dituen liburu hau argitaratzea veste urrats bat egitea da gure historiari zaharraren hautsa kentzeko zereginen.

“Ars mutationes”, la transformación artístico-festiva del en la Villa de Portugalete durante los siglos XVII y XVIII, izeneko lanak, Miren Aintzane Egiluz egile, sari nagusia jaso du. Lanak artearen gizarte-historia darabil hizpide, pentsamoldeen historiatik aldendu gabe.

“Los servicios militares a la Corona de la Villa de Portugalete en los siglos XVI y XVII”, lanak, Olga Arenillas egile, sariketaren akzesita izan du. Portugaleten erabilitako defentsa-sistemen berri ematen digu, hiri jarrilleroa

Bilborako sarbidea izanik eta Bilbo, aldi berean, Gaztela eta Europa arteko merkataritza gun e funtsezkoa, Espainiako itsas portu garrantzitsuenetako bat zen garaian.

“La marina en el Portugalete del Antiguo Régimen”, lanak, azkenik, Gregorio Bañales egile, ohorezko aipamena merezi izan du, bikain aztertu baitu Portugaleteko eta inguruko herrietako jarduera ekonomikoa, eta gizarteari nola eragiten zion ere bai.

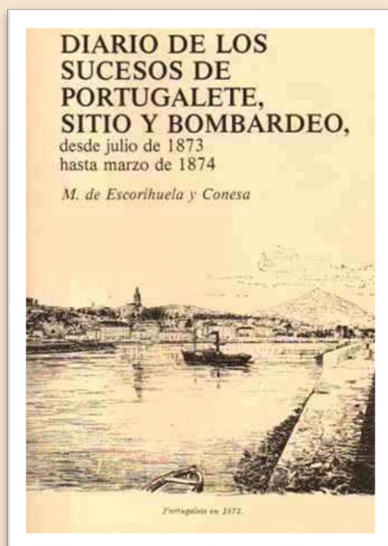
Hiru lan elkarren desberdinak diren arren, asko dute, ordea, komunean: hirurak dira berriak, originalak hirurek darabiltze hizpide Antzinako Erregimeneko Portugalete, eta hirurek aztertzen dute boterea eta, batez ere, boterea nola agertzen den: militarren indarrez, jaietako ikuskizun politikoaren bidez edo hainbat ondorio ekonomikoetan.

Origen vida y costumbres de la N. Villa de Portugalete / Cesar Saavedra

Liburuak Portugaleteko herriaren historia jasotzen du, alderdi guztietan. Lehenengo hamahiru kapituluetakoko datuak eta lehenengo, bigarren eta hirugarren gehigarriak M. Ciriquiain Gaiztarroren “*Monografía Histórica de la Noble Villa y Puerto*”-tik hartu dira, eta argitalpen honetara modu laburtuagoan egokitu dira.

Portugaletearren memoria kolektiboan egon diren ohiturak eta gertaerak jasotzen ditu.

Diario de los sucesos de Portugalete, sitio y bombardeo / M. de Escorihuela

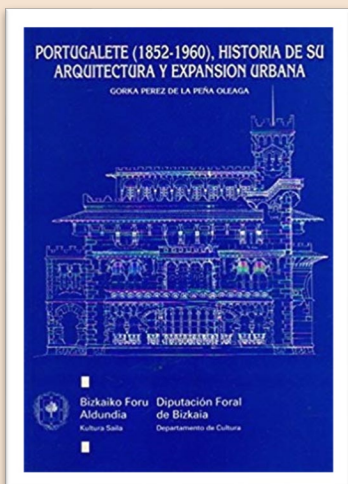
Don Marcos Escorihuela y Conesa medikuak 1873an bonbardaketa luze baten ondoren ejertzito karlistaren aurrean Portugaleten Sitioa eta erorikoa jaso ditu liburu txiki honetan

Sitio hartako gorabeherek lotura estua dute Bilboko Sitioarekin. Itsasadarrean izan ziren gerra-gertakariak, non Portugaletek funtsezko papera izan zuen, gudaloste karlistari Bilborako bidea irekitzeko giltza gisa.

Bilboko eta Portugaleteko hiribilduak, Erregimen Zaharrean aurrez aurre, itsasadarrearen kontrol ekonomiko eta administratiboaren gaineko nagusitasunagatik. Bi hiribilduek kausa komuna egin zuten burgesia liberal eta ilustratuak

erregimen demokratiko eta konstituzional berri bat finkatzeko.

Hiri-Garapen

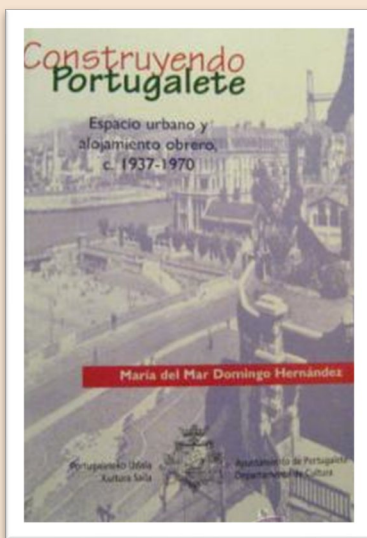

Portugaleta (1852-1960), historia de su arquitectura y expansión urbana/ Gorka Pérez de la Peña

Portugaleta, XIX. mendearen amaieran, luxuzko bainuetxe bihurtu zen euskal eta espainiar aristokrazia eta burgesiarentzat. Horregatik da garrantzitsua ikerketa lan hau Bizkaiko eta Euskal Herriko arkitektura garaikidea ezagutzeko.

Egileak zehatz-mehatz eta sistematikoki aztertzen ditu kostaldeko hiribildu honen **urbanizazio-prozesuaren etapak**. Garapen eraikitzailearen azterketa oso argigarria da; izan ere, tipologiaren arabera ebaluatzen da edo herriko gune bakoitzaren barruan integratzen da. Liburuak biltzen duen material grafikoa

zabala eta kalitate handikoa da. Interes handiko hirigune eta arkitektoniko baten memoria berreskuratzeko aukera ematen digun liburu baten aurrean gaude, 1960-1975 bitartean Bizkaia suntsitu zuen espekulazio basatiak hein handi batean suntsitu zuena.

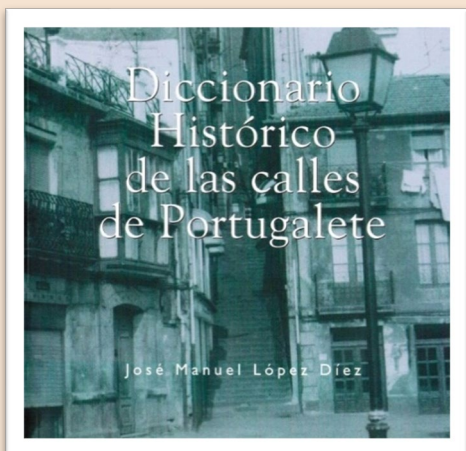

Construyendo Portugaleta : espacio urbano y alojamiento obrero / María del Mar Domingo

Liburuak irabazi zuen "Mariano Ciriquiain Gaiztarro" ikerketa Historikoaren VII. Saria. Bertan, Ezkerraldearen industrializazioak Portugaleteko ekonomian, demografian eta hiri-espazioan XIX. mendean eta XXI. mendearen zati handi batean izan zuen eragina aztertzen da. Era berean, Gerra Zibilaren ondorengo hirigintza-erlaketan garrantzia aztertzen da.

1937tik 1970era bitarteko urteak izan ziren egungo hiriaren abiapuntua. Garai gogorra eta zaila izan zen askorentzat, batez ere, hasieran, gerraostean, garapen ekonomikoa eta askatasunaren bila geroago. Baina, batez ere, hirigintza-aldaketan garaiak izan ziren. Altuera handiko eraikin berriak ia udalerrri osoan eraiki ziren, bizimodu berri bati ekiteko asmoz herrira etorri ziren familia askori aterpe emanez. Iragaite hori nola gertatu zen, biztanleriak zer zerbitzu izan zituen edo urte horietan hiri-bilakaera zein izan zen jakitea dira, besteak beste, liburu honetan jorratutako gaietako batzuk.

Diccionario Histórico de las calles de Portugalete / José Manuel López Díez

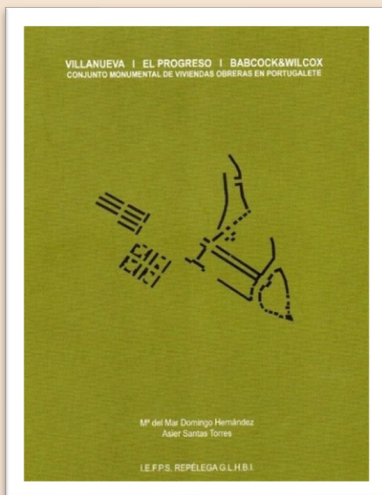
2000ko abenduaren 31n Portugaleteko kale-izenetegi ofiziala osatzen zuten 172 izenak jasotzen ditu liburua.

Portugaleteri hiri gutuna eman zioten eta hiri gisa fundatu zenetik bertatik abiatu zen hiriaren historia eta haren gizarte, ekonomia, politika, administrazio eta kultuarena ere bai. Portugaleteko hirigintza bere iraganaren emaitza da, noski. Berrehun etxe zeuzkan Erdi Aroko hiriguneari zabalgunek gehitu zitzaizkion eta industrializazioaren eta Francoren garaiko etxe merkeak gero. Hasiera batean herriak lau kale baino ez zituen (Barrera, Coscojales, Santa María eta Barrenkalea); gaur, berriz, ia berrehun; horren bitartean hiriaren

zabalkundea dugu eta horren ondorioak gizartean eta kulturaren.

Ahantzurak egiten dio, dudarik gabe, kalterik handiena historia ondareari. Horregatik, kale bati leku edo pertsonaia baten izena emanda, asmoa zen historia eguneratzea eta horren berri ematea etorkizuneko belaunaldiei. Horiek hórrela, liburu honek gogora dakarkigu zein neurritaraino izan ziren garrantzizko herrian idazle, ongile, itsas langile, zientzialari, erlijioso, konkistatzaile, enpresaburu, politikari, eskolako maisu-maistra eta beste batzuk eta zein bere testuinguruan kokatzen du. Politikaren gorabeherek aldatu dituzte gehienbat kaleen izenak, nahiz eta, egileak dioen bezala, gero ohitura lege egin baitzen.

Villanueva, El Progreso, Babcock&Wilcox : conjunto monumental de viviendas obreras en Portugalete / M.^a del Mar Domingo, Asier Santas

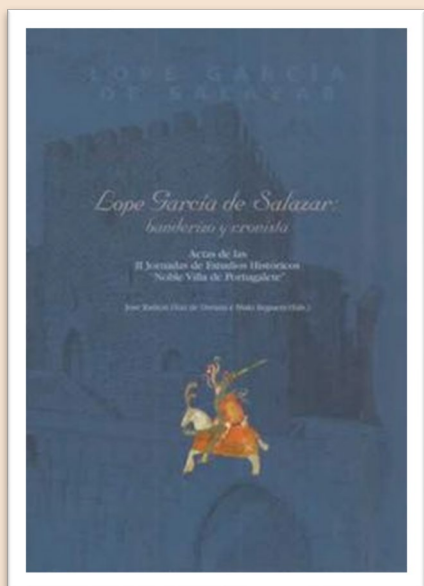

Ezkerraldeko hirigintza-fenomeno garrantzitsuenetako bat langile-etxebizitzaren eraikuntza izan zen. Eraikuntza eredu horretan aurkitu zuten etxea inguruko industria nagusietako langile batzuek.

Horrela, Portugaleteko landa-eremu bat urbanizatu da, hirigune historikotik nahiko urrun dagoena eta, gaur egun, Portugaleteko auzorik jendetsuenetako bat dena: Errepelega Hemen, eraikuntza berriak hiru etxebizitza-multzotatik sortutako hiri-bilbe baten ondoan bizi dira: "*Villanueva*", "*El Progreso*" eta "*Babcock & Wilcox*". Horiek erreferente dira Portugaleteko langile-azuzunen eredu gisa eta kontserbatu beharreko ondare gisa.

Hiribilduko izen ospetsuak

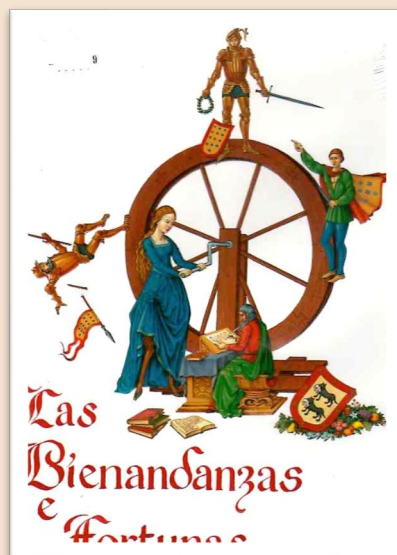
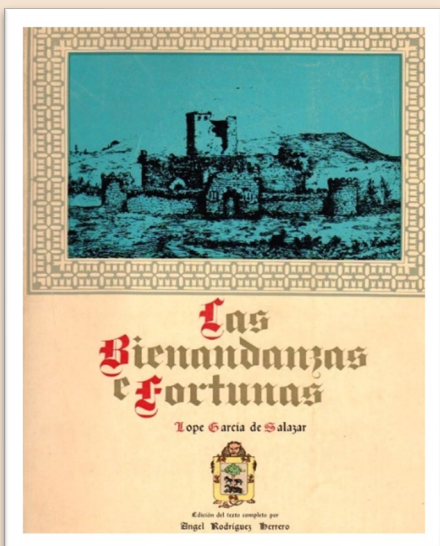
Lope García de Salazar : banderizo y cronistas / Actas de las II Jornadas de Estudios Históricos “Noble villa de Portugalete”

Portugaletekoa ez izan arren, Lope García de Salazar da hiribilduarekin lotutako izen aipagarrienetako bat, eta euskal historiografian erreferente nagusia da.

Erdi Aroko Euskal Herrian hitz egitean ezinbestez aipatu behar ditugu bandokide sonatuaren kronikak. Liburu honetan arloko hainbat adituren ikerketak Bildu ditugu, jakin dakigularik, Loperen kronikak bezala, ezinbestez irakurri eta erabili beharko duela Erdi Aroko Euskal Herria ongi ezagutu nahi duen orok eta horren ondorioz, Euskal Herriko historiografian nolabaiteko eragina izango duela.

Era berean, bere lanik enblematikoen ere sartzen dugu: “*Las Bienandanzas e Fortunas*”.

Víctor Chávarri: un hombre, una época / Actas de las III Semana de Estudios Históricos “Noble Villa de Portugalete”

Aurten “Portugalete Uri Urena” Ikerketa Historikoen III.Astean Victor Chávarri buruz aritu ginen. Aste horretan landutakoaren aktak, beraz, oso agiri historiografiko garrantzizkoak dira Chávarriren jaiolekua den hiri honetarako. “Gizona eta bere Garaia” azpigitulua dutela, orriok ez dira azterlan biografiko arrunta, Victor Chávarri bizi izan zen gizarte osoaren potreta baizik.

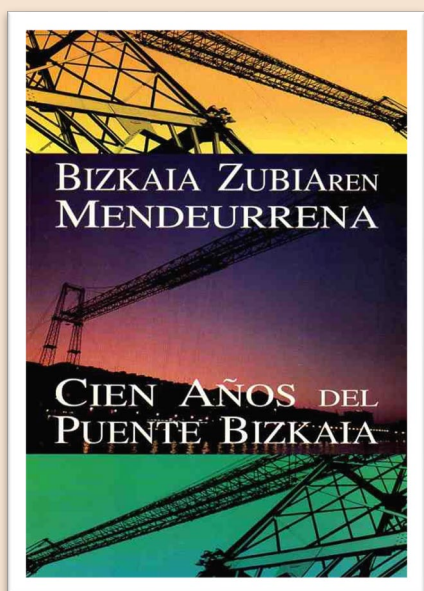
Ekonomia- eta enpresa-jarduera anitzetan (trenbideak, meatzaritza, siderurgia, beira, hirigintza, banka) parte hartu izanak **bere garaiko enpresaburuen artean eraginkorrena zela gogoraraztea eragin du**. Victor Chavarrik prestakuntza akademiko sendoa izan zuen, eta horrek negozio anitzetan karrera geldiezina eta goranzkoa erraztu zion.

Dena delarik, batetik, Bizkaiko siderurgian jardun izanak (Sestaoko paduetan “La Vizcaya” sozietate anonimoaren lantegia egin zuen, euskal industriaren oinarrietako bat; geroago Bilboko Labe Garaiekin eta “Compañía Iberia” enpresarekin bat eginda, Bizkaiko Labe Garaiak jaio ziren) eta, bestetik, Portugaleteko udaletxearen aurreko monumentuak, berari eskainiak, oso pertsonaia ezagun egin dute Victor Chavarri, jaio zenetik hura eta berrogeita hamar urte igarota ere, eta horri guztiari esker, denor daukagu gogoan Bizkaiko industria iraultzaren egile nagusietako baten gisara.

Monumentu adierazgarriak

Hiribilduko monumentu adierazgarrienak bi dira: **Zubi Esekia** eta **Andre Mariaren Basilika**.

Cien años del Puente Bizkaia = BizkaiaZubiaren mendeurrena

1893an, **Alberto de Palacio**ren sormenari esker, Eiffelen ikaslea, Bizkaiko arkitektura-lanik enblematikoenetakoa bat inauguratu zen: **munduko zubi transbordadorerik zaharrena**, Portugalete eta Areeta arteko komunikazioa errazteko eraikia.

Bilboko Itsasadarreko herrien memoriaren gordailu eta metalurgiaren garaiko luxuzko ikur bihurtuta zeinek Europako Industri Iraultzaren garaitik iraun duten monumentu bakanetariko legez konsakratu baitu. 2006an, Unescok Gizateriaren Ondare izendatu zuen, mota horretako eraikuntzetan teknologikoki berritzailea eta aitzindaria delako

61 metroko altuerako burdinazko lau dorreren gainean dago, 45 metroko altueran kokatutako 160 metroko luzera duen langeta batez lotuta. Bizkaiko historiaren lekuko izan da, azken mendean itsasadarra elementu egituratzaile izan duena.

Bere izen ofiziala Bizkaia Zubia izan arren, denborarekin Portugaletekin identifikatuago joan zen. Beraz, bere izena, tipologia, Zubi Esekia eta bere kokapena, Portugaleteko Zubia, sinonimoak izan ziren azkenean. Bilbainada ezagunak dioen bezala:

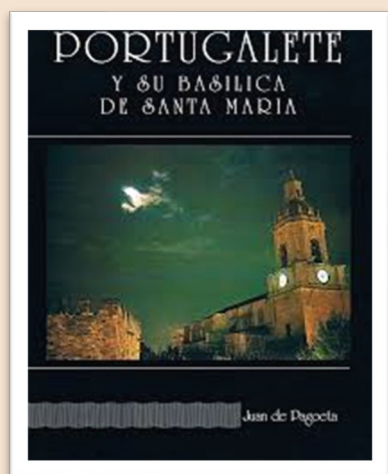
**Puente de Portugalete,
tú eres el más elegante,
puente de Portugalete,
el mejor puente colgante.**

Hiribilduko beste eraikinik adierazgarriena eta enblematikoena **Santa Maria Basilika** da.

XV. mendearen amaieraren eta XVI. mendearen amaieraren artean eraikitako eraikin ikaragarria da. Denboran izandako atzerapen horren ondorioz, Gotikoa azken ukituetan hautematen den estilo errenazentistari bide eman zion. Barrualdean, oinplano basilikaleko tenplua da, hiru nabe ditu eta ojiba-formako arku handiak eta pilare sendoak.

Eliza batek «basilika» izena izan dezake aita santuaren prerrogatiba gisa. Horrela, zentzu liturgikoan, garrantziagatik, inguruabar historikoengatik edo nolabaiteko erliebeagatik aita santuaren pribilegio hori lortzen duten eliza guztiak dira basilikak. Bizkaian, Begoñako Andre Mariaren Santutegia izan zen 1538an titulua eskatu eta lortu zuen lehena. Santa Maria basilika izendatu zuten 1951ko ekainaren 24an.

Portugalete y su basílica de Santa María / Juan de Pagoeta

Juan de Pagoetaren liburuan basilikari buruzko informazio zabala aurki daiteke. Bere historia, eraikuntza, arkitektura, eskultura eta hainbat alderdi, portugaleteko hiribilduaren bizitzako puntu neuralgiko bihurtzen dutenak.

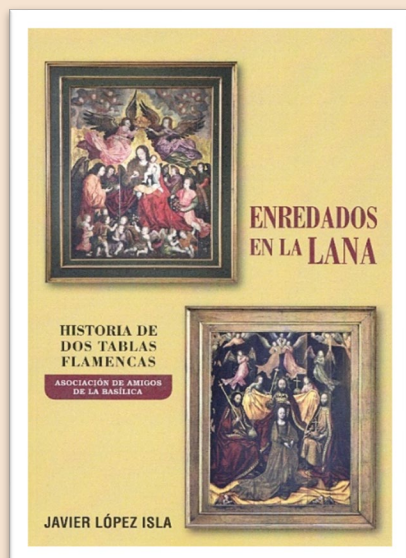
El arte inaccesible de Sta. María de Portugaleta / Asociación de Amigos de la Basílica

“Basilikaren Lagunen Elkartearen” eskutik, argitalpen hau aurkeztu dugu. Bertan, xehetasun artistiko ugari azpimarratzen dira, ikusleentzat eskuraezinak direnak eta ikuslearen ohiko behaketatik ihes egiten dutenak. Arrazoiak askotarikoak dira: altuera handian egon daitezke, iristeko zailak diren lekuetan edo inoiz begiratzen ez ditugun lekuetan daudelako.

Gaur egun, teknologia berriek artelana osatzen duten gutxieneko alderdi horietara hurbiltzeko aukera ematen dute.

Enredados en la lana : historia de dos tablas flamencas / Javier López Isla

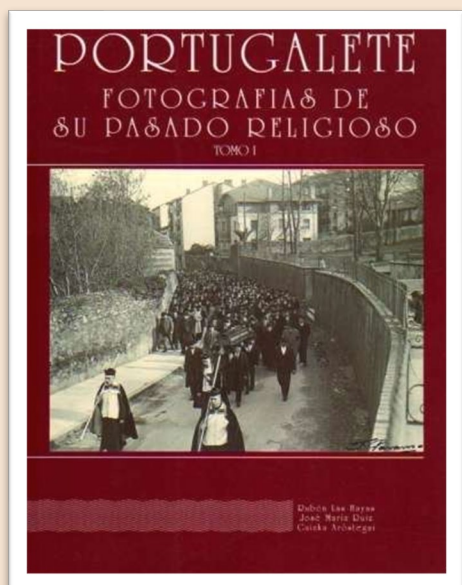

Javier López Isla, Portugaleteko Basilikako gidari boluntarioa, Basilikaren Lagunen Elkarteko zuzendaritza batzordeko kidea eta gure ikastetxeko ikaslea, da basilikari buruzko testu honen egilea. **Obra arkitektoniko eta artistiko handi honen xehetasunez eta bitxikeriaz jositako liburua.**

Lan honetarako, Basilikaren jatorriaren eta eraikuntzaren zenbait alderdiri buruzko ikerketak partekatzea aukeratu du Javierrek. Lan honetan, bereziki, aldarearen alboetan dauden Erretaula Nagusiari eta Flandesko Taulei buruzko xehetasunak lantzen ditu. Bere ikerketarekin, egilearen izena ezagutu nahi du.

Portugalete irudietan

Portugalete: fotografías de su pasado religioso / Rubén Las Hayas, José María Ruiz, Gaizka Aróstegui

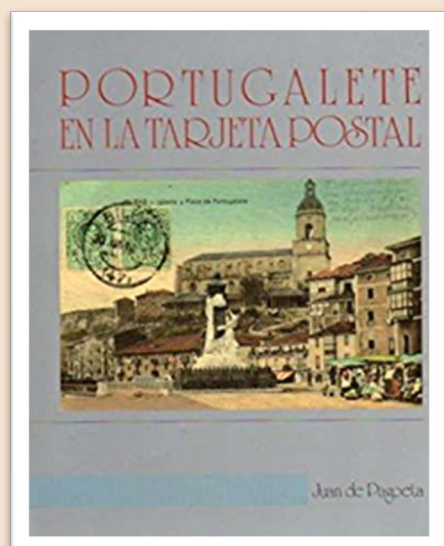

Argazki-liburu honek Portugaleteko iraganaren luzapena izan nahi du, atzean geratu ziren baina orainaldian eragin duten uneak bilduz.

Egileek, beren jaioterriaren zale amorratuak, herriaren iragan erlijiosoari buruzko argazki-material biltzen dute orrialde hauetan.

Historia grafiko honek, argazkien bidez, egungo belaunaldiei erakutsiko die nola eboluzionatu zuen Hiribilduak, bai elizaren inguruko paisaian, bai arbasoen erlijiotasunean.

Portugalete en la tarjeta postal / Juan de Pagoeta

Liburuak ehun postal baino gehiago biltzen ditu, 1874tik XX. mende hasierara bitarteko garaia jasotzen dutenak.

Itsasadarra, Basilika, Kaiak, Hondartza, Hotela, Jauregiak, Trenbidea, Zubi Esekia dira liburuko kapitulek ardatz dituzten gaietako batzuk, eta hiribildu noblearen iraganaren irudi osoa ematen dute.

